

SZAKMAI BESZÁMOLÓ
a
TISICUM
(A JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI MÚZEUMOK ÉVKÖNYVE) XXV.
kötetének megjelentetéséről

A szolnoki Damjanich János Múzeum évkönyv-sorozatának XXV. kötete a 60. születésnapját idén ünneplő dr. Tárnoki Judit régész kolléganőnk előtt tiszteleg. Így a kötet fő hangsúlyát a régészeti tanulmányok – azon belül is az őskori témájúak – képezik, melyek Tárnoki Judit széles szakmai kapcsolatrendszerét, kollegiális, baráti és tanítványi körét is reprezentálják. Mellettük természetesen helyet kaptak múzeumi évkönyveink szokásos tematikájába sorolható dolgozatok a helytörténet, néprajz művészettörténet szakágakból.

A Tisicum legújabb kötete 250 példányban jelent meg (+ 20 db különnyomat készült a szerzők számára). 48 tanulmány kapott helyet benne, melyeket összesen 56 szerző jegyez, közülük 31 régészeti, egy antropológiai, egy vallástudományi, hét történeti, öt néprajzi, kettő művészettörténeti és egy restaurálás témában született.

A köszöntések után a kötetet az ünnepeelt bibliográfiája nyitja, melyet *Pató Mária* állított össze. A régészeti fejezet *Anders Alexandra* tanulmányával kezdődik, aki polgári ásatásai példáján újkőkori nőtörténetet ír: milyen életkörülmények között éltek, mit ettek, milyen munkákat végeztek, milyen volt az egészségi állapotuk, mi volt társadalmi helyzetük. *Raczky Pál és Füzesi András* az Őcsöd-kováshalmi ásatás egy különleges leletét értelmezi, *Bittner Bettina* a késő neolitikumból előkerült lenyomatos paticok vizsgálatára tesz kísérletet. *Fábián Szilvia* a Sávoly határában feltárt újkőkori és rézkori települések nyomait ismerteti, *Kovács Katalin* Kenderes–Kulis kora rézkori lelőhelyének településszerkezeti sajátosságait mutatja be. *Siklósi Zsuzsanna* és *Szilágyi Márton* az alföldi rézkor radiokarbon keltezése kapcsán felmerült módszertani, interpretációs kérdésekről értekeznek, *Kiss Viktória* és *Kulcsár Gabriella* a Torma István által Balatonakaliban napvilágra hozott bronzkori sír leleteit és maradványait elemzik, s egészítik ki a sajátjukéval az ásató egyébként helytálló eredményeit. *Guba Szilvia* a hatvani kultúra Nógrád megyei elterjedéséről és kutatásának állásáról számol be tanulmányában, *Koós Judit* pedig újabb adatokat közöl a Füzesabony-kultúra fémművességéhez kapcsolódóan. *Csányi Marietta*, aki a kötet előkészítésében és szerkesztésében is odaadóan dolgozott, a jánoshidai késő bronzkori temetőben megfigyelhető társadalmi rétegződést mutatja be. *Fülöp Kristóf* egy késő bronzkori gyermeksírről különleges miniatűr edénykészletét publikálja dolgozatában, *Somogyvári Ágnes* a Városvölgd–Homokbánya lelőhelyen tisztázatlan körülmények között előkerült bronzkori edényleletet közli, s kísérletet tesz annak eldöntésére, hogy az edények valóban temetőből származnak-e. *P. Fischl Klára* és *Hajdu Tamás* Mezőnagymihály–Nagyecsér–Észak lelőhely bronzkori temetkezéseiről számolnak be, *Jankovits Katalin* német nyelvű cikke a homokóra vagy kettős bárd alakú csüngők hazai előfordulását foglalja össze, *Ilon Gábor* újabb adatokkal szolgál a kézfej szimbolikájához egy veleimi urnamezős kori agyagtárgy ürügyén. *V. Szabó Gábor* a Telkibánya-Cser-hegy erődített településéről származó, horgászhorogokat tartalmazó bronzdepó leleteit elemzi. *Váczi Gábor* a Tiszaburán, a késő bronzkori falu házai között elásott díszedények háztartásokban betöltött szerepével, deponálásuk vélhető okaival és kulturális környezetével foglalkozik tanulmányában. *F. Kovács Péter* a vaskori szapropelit karikaékszerek Jász-Nagykun-Szolnok megyei előfordulását mutatja be, *Hoppál Krisztina* tanulmánya a Pannoniában előkerült kínai selyemleletek alapján a két birodalom közti kapcsolatokat bizonyítja. *Cseh János* Kengyel-Vígh-tanya lelőhelyről korábban gepida rúnás csontfésűt publikált; cikkében a feltárás egyéb leleteit mutatja be. *Madaras László* antik auktorok adatai és egy figyelmen kívül hagyott szerbiai kincslelet alapján fejti ki, hol lehetett

szerinte az avar kagán központja. *Pálóczi Horváth András* a Nagykunság térségének X-XI. századi településviszonyaiba vezet be. *Bálint Marianna* az Árpád-kori Böszörmény falu területén előkerült edénykészlet kapcsán megfigyelte, hogy benne feltűnően nagy a palackok és a korsók száma, ami feltehetően a mohamedán vallású lakossággal is összefügg. *Selmeczi László* a jázsági, négyszállási kereszték kapcsán száll vitába, több szakmai tévedést is helyreigazítva. *Nevizánszky Gábor* és *Prohászka Péter* a Szőke Béla által 1943-ban Naszvadon feltárt közép- és kora újkori temető leleteit dolgozták fel, amit az tett lehetővé, hogy Pozsonyi Nemzeti Múzeum gyűjteményében őrzött leletekhez sikerült megtalálni a győri Rómer Flóris Múzeumban őrzött ásatási dokumentációt. *Mali Péter* angol nyelvű cikke a tiszazugi bronzkori településrendszer változásait veszi számba, *Király Ágnes* a halál terminológiájáról és a temetkezési ciklus állomásainak nevezéktanáról értekezik, *Bartosiewicz László* a hatvani kultúra népének húsfogyasztását vizsgálja a Jászdózsa–Káponahalmon feltárt leletek alapján. *Szeniczey Tamás*, *Rácz Zsófia*, *Marcsik Antónia* és *Hajdu Tamás* Pusztataskony-Ledence lelőhely 5-6. századi embertani leletei antropológiai vizsgálatának eredményeiről számolnak be. *Fodor István* Domokos Péter nyelvész emléke előtt tiszteleg. *Székely Zsolt* cikke a szilágypéri ásatások történetéhez szolgáltat adalékokat. *Ftalmi Tiffany* a világtörténelem első háborúinak régészeti nyomait mutatja be, melyek Mezopotámiában a Kr.e. V. évezredben robbantak ki, *Hegedüs Gabriella* pedig a vallás eredetének nyomába ered.

A történeti tanulmányok blokkját *Bagi Gábor* írása nyitja, aki egy középkori régészeti lelőhely azonosítására tesz kísérletet történeti források alapján. *Kertész Róbert* Szolnok középkori templomainak helyét tárgyalja, *Törőcsik István* pedig a barokk jászapáti templom középkori részleteit mutatja be. *Örsi Julianna* Szeged XVIII-XIX. századi polgárságának társadalmi összetételét elemzi, *Vadász István* a Tiszafüredi Petőfi SK, a Tiszafüredi Bástya SK és a Tiszafüredi Petőfi SC történetének bemutatásával folytatja a füredi sportélet múltjának feltárását. *Demeter Orsolya* egy mezőkeresztési asszony életútján keresztül mutat rá a kuláküldözés társadalmat traumatizáló hatásaira, *Kasza Csaba* a magyar kereskedelmi hajózás múltját foglalja össze.

A néprajzi fejezet első írása *Bartha Júliáé*, aki a juh szerepét vizsgálja a törökségi kultúrában. *Füvessy Anikó* a kunhegyesi vert csipke készítés múltjába vezeti olvasóit annak produktumain keresztül, *Bathó Edit* pedig a jász nők viseletének ékességét, a kerepélyes főkötőt mutatja be számos képi ábrázolásával. *Benedek Csaba* tanulmánya jóval több, mint 'adatok' a háborús népi gyermekjátékokhoz: a második világháború utáni évek keresztmetszete is egyben a gyermekek szemszögéből. *Sári Zsolt* a szentendrei skanzenben folyó magyar diaszpóra kutatás újabb amerikai eredményeit teszi közzé.

Csiszár Róbert az első világháborúban hadifestőként működő Zádor István bukaresti béketárgyalásokon készített portréi révén világít be a diplomácia világába, *Zsolnay László* pedig a kortárs képzőművészeti tárlatok ürügyén önportrét rajzol. A kötetet *Szabó Melinda* tanulmánya zárja, melyben egy terra sigillata edény restaurálási folyamatát ismerteti.

Évkönyvünk intézményünk legfontosabb és megbecsült cserealapja, más megyék/városok múzeumi kiadványai és költséges külföldi múzeumi és intézeti évkönyvek érkeznek cserébe érte. Elősegíti, hogy a legújabb kutatási eredmények bekerülhessenek a tudományos élet vérkeringésébe, ám haszonnal forgathatják e kiadványt a régiónk, megyénk, településeink múltja iránt érdeklődő olvasók, a pályázattíró helytörténet-kutatók és szakdolgozatírók egyaránt.

A kiadvány *megvásárolható* a Damjanich János Múzeum (Szolnok, Kossuth tér 4.) ajándékboltjában (régészeti kiállítás fogadótere), ezenkívül *megrendelhető* a múzeum titkárságán, a fenti postacímen, illetve az 56/421-602 telefonon, az 56/510-151 faxszámon, a titkarsag@djm.hu vagy a muzeum@djm.hu drótpostacímen.

A kiadványra megpályázott összegnek az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma által megítélt támogatás csak egy részét fedezte. A hiányzó költséget a Béres Rt. helyi üzeme anyagi támogatása biztosította, melyet az intézmény saját költségvetéséből is kiegészített. Az NKA pályázatán elnyert támogatást a kiadvány nyomdai költségeinek biztosítására fordítottuk.

Szolnok, 2017. november 29.

Gulyás Katalin
muzeológus, szerkesztő